

A nyíregyházi
Izraelita
Hitközség lapja

שפר

שפר

Sófár

ב"ה

5758. Tammuz I. évf. 8. sz.

תשנ"ח חודש תמוז

H i t é l e t é s I n f o r m á c i ó

A Hitközségi épület felújításáról

Mint köztudott, hitközségünk épülete részben az utcai imaterem statikai állapota, másrészt az épület általános állapota miatt felújításra, átalakításra szorul. Emellett bútorcsere, illetve a kialakítandó kultúrterem bútorozása is szükséges. Az építési munkálatokhoz kapcsolódó tervek, tervezői költségvetések elkészültek, folyamatban vannak a hatósági engedélyezések, illetve a kivitelezőkkel történő tárgyalások.

A gond az, hogy a felújításhoz szükséges központi támogatás - a MAZSIHISZ-től kapott tájékoztatás alapján - csak szeptemberben várható. Így szinte biztos, hogy a Ros Hasanát és a Jom Kippurt idén a zsinagóga épületében ünnepeljük abban a reményben, hogy a szeptember végi napsütésből elegendő jut számunkra.

Rosh Chodes
BENCsolás:
július 18.
Rosh Chodes:
július 24.

Tisá BeÁv.

i böjt és ima
idén augusztus
1-ére, sábeszre
esik, ezért -
mivel a zsidók
sábeszkor nem
böjtölnek - a
böjt és az ima
másnap tar-
tandó. Tehát
ima augusztus
2-án, 8:30-tól
lesz. **Ezzel az**
“ünnepel” a
jeruzsálemi
templom lerom-
bolására
emlékezünk.

A Nőegylet nyári szünete

A Nőegylet tagjai szeptemberig nyári szünetet tartanak a szerdai összejövetelekben. Szeptemberben megújulva folytatják a hetenkénti, délutáni találkozót. Tehát kérjük a tagokat, hogy legközelebb szeptember első szerdáján, azaz szeptember 2-án jöjjenek a Nőegylet szerdai alkalmára.

Egy zsidó életút emlékei a

Holocaust... A szó jelentése égőáldozat. Ilyen nagy, megdöbbentő és érthetetlen áldozatot még nem mutatott be a történelem. Lehet tanulmányozni, de felfogni, megérteni, talán sosem. Alig telt el egy fél évszázad, már tagadják, és feledni szeretnék. Ami csak akkor baj, ha a megbánás, a felelősségvállalás elmarad.

Az áldozat alanya nagyrészt Európa zsidósága volt. A hatmillió közül minden egyes történet egy külön regény, egy külön megfejtendő rejtély. Miért...?

Az alábbiakban egy nyírmadai származású zsidó férfi életútjának egy részét kíséreljük meg nyomon követni a hozzánk eljutott dokumentumok alapján.

Kalla Sámuel a kisvárdai Izraelita Hitközségnek írt, a jobb odalon látható levelében meséli el a deportálás eseményeit.

Kalla Sámuel szabadulása után rögtön holttá nyilvánította családját, amiben Dr. Katona Sándor kisvárdai ügyvéd volt segítségére. Az ügyvéd és Kalla Sámuel levelezéséből két dokumentum látható a következő oldalon.

A zsidóság deportálást követően a szomszédok, falubeliek - gondolva, hogy ezek már úgy sem jönnek vissza - birtokukba vették tulajdonaikat. Kalla Sámuel így perelte vissza Varga István pusztadobosi lakostól a szekerét, amit a bíróság neki is ítelt. (A végzés a következő oldalon látható.)

Kalla Sámuel viszontagságai a 50-es években is folytatódtak. Bár sosem volt kulák - az elmondása szerint - mégis annak kezelték. (Talán a zsidó szó egy újabb szinonímája?) Panaszlevelet írt a Rákosi Titkársághoz, hogy sérelmét orvosolják. Azt nem tudni milyen válasz érkezett, a sérelem orvosolva lett-e. Ez a dokumentum szintén a következő oldalon, a lap alján található.

Kisvárdai /ORTH/ Izraelita Hitközség

Kisvárdai.

Dimitrov út 29.

Folyó hó 14.-én kelt levelükre válaszolva a következőket közöljük: Minket, Nyírmadai Izraelitákat a Kisvárdai Gyűjtőtáborba /Gettó/ irányítottak. A Kisvárdai Gettóban igen rossz sorsunk volt. Egy csendőr hadnagy minden órában megjelent közöttünk lóháton korbáccsal, és aki útjába került, azt korbác-csal verte, és elgázolta, akár felnőt, akár gyermek, akár öreg is volt az. Neve általam ismeretlen, de tudomással bírok arról, hogy a kisvárdai volt sorstársak a nevét is tudják. Én öt tagú családommal együtt mentem, illetve vittek el, s nem mertem magammal sem ékszert, sem pénzt vinni, mert azt mondták, akinél megtalálják, azt agyonlövik. Családommal együtt igen sokat éhezünk, mivel mindenünket /ékszert és pénzt/ leadtunk.

A gettóból az állomásra szintén csendőr kísért bennünket, aki útközben az állomásig mindig ütött, vert bennünket. Ott egy bezárt vagonba 90-95-ünket betuszkoltak, s gyermekekkel együtt még vizünk sem volt, még azt sem adtak. Onnan Magyar csendőri kísérettel mentünk el a német határig. A Magyar Csendőrök nem engedtek vízhez jutni. A határon német SS-ek vettek át, kinyitották a vagon ajtaját és megengedték, hogy vizért menjünk, de amikor mentünk, útközben ütlegeltek bennünket. Ott különvettek családomtól, engem munkások közé állítottak, mint munkaképest, s családomat külön állították, és még az nap este a gázkamrába vették. Közülünk a fiatalabbakat, akár nőket, akár férfiakat, ha munkára alkalmasak voltak, munkások közé osztották be. A vagonba mindenünket, amit még magunkkal tudtunk vinni ott kellett hagynunk, s csak annyival mentünk el, ami rajtunk volt. /Sem élelmet, sem egyebet, akinél még esetleg eldugva volt./

A családaink elégetése éjjel-nappal folyt. Volt, akit gáz nélkül élve dobtak az égő tűzbe. Az ordítás éjjel-nappal állandóan hallatszott. Reggel a munkaképeseket elkísérték az SS-ek fürödni, s onnan bekerültünk a Blokkba, majd onnan munkára.

Bennünket is több esetben szanáltak meg különböző trükkökkel és elvittek a krematóriumba.

Auschwitzből Dohauba, a halálgyárba kerültem, ahonnan minden nap 10-20 ember híján kerültünk haza. A gyárba való menetelésünk szaladva történt, mert útközben farkaskutyákkal haraptattak bennünket. Egy itteni sorstársunknak, Slesinger Lajosnak is össze volt kutya által marcangolva a lába. Nekem az volt a szerencsém, hogy én igyekeztem mindig középen menni, így nem kerültem a kutyák karmai közé. Egy madai társunkat, Teller Mórt is az egyik este meghalva hoztuk haza 9-ed magával, akik közül csupán őt ismertem.

A kommandó neve Záger és Verna repülőgyár volt.

A felszabadulás itt ért, de családom közül, sem feleségem, sem három gyermekem közül egy sem került haza. Valamennyien ott pusztultak el. A rajtunk történt kínzásokra, éhezésekre nem is szeretek visszagondolni, s talán nem is szívesen beszélek róla, mivel feleleveníti az igen szomorú sorsunkat.

Nyírmada, 1961. május 20.-án.

Kalla Sámuel
Nyírmadai lakos

század közepéről

Kisvárdá, 1948. jun. 4.

Tisztelt Kalla Úr!

Kalla Benjámin és családját a járásbíróóság holtnak nyilvánította és a vonatkozó Pk. 7895/1948. számú végzés jogerős. A végzést az előjáróság is megkapta, annak alapján ott elkészítik a halálesetfelvételi íveket és leltározzák a hagyatékot. A halálesetfelvétel és leltár be-kerül a közjegyzőhöz, aki majd letárgyalja a hagyatékot, és átadja azt az örökösöknek.

Felkérem arra, hogy a holtanyilvánítással kapcsolatos költségem kifizetése végett engem irodámban felkeresni szíveskedjék.

Tisztelettel:
Dr. Katona Sándor
ügyvéd
Kisvárdá

T. Kalla Sámuel úrnak, Nyírmada.

Kalla Benjámin és társai holtnaknyilvánítási ügyében igazolom, hogy összes költségem fejében Ön nekem 310 Ft., azaz háromszáztíz forintot fizetett.
Kisvárdá 1949. március 17.

Dr. Katona Sándor

Az elhagyott javak nyíregyházi kormánybiztosi megbízottjától
261-1946.

Tárgy: Kalla Sámuel nyírmadai lakos kérelme a tulajdonát képező 1 drb. szekér birtokába helyezése iránt.

Végzés

Indokolt kérelmére a 10.490/1945 M.E. sz. kormányrendelet 1. § 8. pontja alapján a jelenleg Varga István, pusztadobosi lakos birtokában lévő 1 drb. szekér birtokába helyezem, amennyiben a szekérhez való tulajdonjogát igazolja.

Felhívom ezért Varga Istvánt, hogy a szekeret Kalla Sámuel tulajdonosnak békés úton szolgáltatassa ki. Ellenkező esetben felkérem a rendőrhatalóságot karhatalom nyújtására.

E birtokba helyező határozat ellen a kézbesítéstől számított 8 nap alatt felszólalásnak van helye birtokon kívül az elhagyott javak kormánybiztosához Budapesten.

Erről értesítést kap:

1. Kalla Sámuel Nyírmada
2. Varga István Pusztadobos

Nyíregyháza, 1946. január 23.

olvashatatlan aláírás
kormánybiztosi megbízott

Rákosi Titkárság
Budapest.

K É R E L E M .

Alulírott Kalla Sámuel nyírmadai lakos azzal a kéréssel fordulok a Rákosi Titkársághoz, hogy ügyemben vizsgálatot megejtteni szíveskedjenek.

Előadom, hogy 62 éves ember vagyok. A zsidó üldözésekkel családommal együtt eldeportáltak és családom nélkül, egyedül tértem haza.

A múltban foglalkozásom falusi mészáros mester volt és a foglalkozásommal járó munkát feleségem segítségével láttam el. Alkalmazottam sem háztartási, sem pedig az üzletben nem volt. Ingatlan vagyonomat egy lakhely, ehhez tartozó lakás, valamint üzlethelyiség képezte és képezi ma is.

Engem a jelenben mégis úgy kezelnek, mint kulákot, pedig az említett vagyonomon kívül más vagyonom nem volt és a jelenben sincs.

Engem arról, hogy kuláknak tartanak soha senki nem értesített és ilyen beadási könyvvel sem voltam soha ellátva, így nem tudom a jelenben miért tartanak, illetve kezelnek úgy mint kulákot.

Két naponként kell jelentkezni a kulákokkal együtt a Tanácsházán. Most amikor a felszabadult országban élünk és én, aki múltban, mert zsidó voltam zaklatásnak és üldözésnek voltam családommal együtt kitéve és a múlt mindenkimtől, a családomtól fosztott meg, a jelenben pedig, mintegy bűnözőt jelentkezésre kényszerítenek, holott én úgy a vagyonom, mint tevékenységem miatt sem érzem magam kuláknak. Mészáros szakmámat sem folytatom és azt, hogy kuláknak tartanak csak most szereztem róla tudomást, amikor a kulákokkal együtt hívtak.

Kérem a Rákosi Titkárságot, szíveskedjenek kéresemnek helyt adni, illetve az indokaim valóságát kivizsgálni és utasítani a Nyírmada Község Tanácsát, hogy engem ne kezeljenek kulákként.
Kérésemet megismételve maradok

Nyírmada, 1954, jun. 2.

tisztelettel:

Kalla Sámuel
nyírmadai lakos

Hitéleti Információk

Heti szakaszok, szombat bejövetele, kimenetele

Július 11. - Tammuz 17.

szombat bej.-kim.: 20:23 - 21:40

Szidra: Bálák בלק

A Tóra egyik legszebb története bonthatok ki előttünk ebben a szidrában. Izrael megerősödött, már nem lehet csak úgy félretolni. A környező népek között elterjedt a héber híre.

Bálák móáb királya volt. A Tóra azt írja, hogy nagyon megijedt Izrael fiaitól: *“Most felfal e gyülekezet mindent körülöttünk, amint felfalja az ökör a mező fivét.”* - állapította meg, miközben Midján véneivel tanácskozott. Érezte Bálák, hogy pusztá katonai erővel nem tudja félretolni Izraelt, így a természetfeletti felé fordult. Követeket küldött Bileámhoz, aki nagy jós hírében állott, és erre kérte: *“Íme egy nép jött ki Egyiptomból, íme ő befedi a föld színét és velem szemben tanyázik. Most tehát jer, kérlek, átkozd meg nekem ezt a népet, mert hatalmasabb mint én; talán így erősebb leszek, úgyhogy megverhetem őt és kiűzhetem az országból.”* Az Örökkévaló azonban megakadályozta azt, hogy Bileám megátkozza Izraelt több ízben is. Bár Bálák átokmondásra hívta őt, Bileám mégis áldást mondott, amelyek közül az egyik legszebb így szól: *“Milyen szépek a te sátraid, Jákob, a te hajlékaid, Izrael! Mint patakok, melyek elhúzódnak, mint kertek a folyó mentén, mint álóék, amelyeket az Örökkévaló ültetett, mint cédrusok a vizek mentén. Viz folyik vödreiből és vetése lesz bő vizek között; és királya magasabb lesz Agágnál és királysága hatalmassá lesz. Isten kivezette Egyiptomból, a Reém magasratorő ereje az övé, fölemeszt népeket, az ő elleneit, csonjaitat összetöri és nyilait összezúzza. Letérdel, lefekszik, mint egy oroszlán és mint nőstény oroszlán; ki költi fel? Áldott legyen mindenki, aki téged áld és átkozott legyen mindenki, aki téged átkoz!”*

Bálák reakciója nem maradt el: *“Föllobbant Bálák haragja Bileám ellen és összecsapta kezeit; és szólt Bileámhoz: Ellenségeimet megátkozni hívtalak és íme, te áldást mondtál immár három ízben.”*

Július 18. - Tammuz 24.

szombat bej.-kim.: 19:18 - 21:33

Szidra: Pinchász פנחס

E szidra elnevezése: Pinchász. Ez a szó egy héber férfi név. Pinchász egy pap volt, Áron unokája. Története még az előző szidrába nyúlik vissza: *“És Izrael Sittimben lakott és a nép elkezdett paráználkodni Móáb leányaival. Meghívták a népet isteneik áldozatához, és evett a nép és leborult isteneik előtt.”*

Izrael a Kánaán földje felé vezető vándorlásában Sittimhez ért, ahol letáborozott egy időre. Itt kerültek össze a móábitákkal, akik a fent idézett módon közeletek a héberhez. Ennek az eseménynek nem kis veszélye volt Izrael fennmaradása tekintetében. A Tízparancsolat tilalma a paráználkodással, a szexuális szabadsággal szemben csorbát szenvedett. Hány házasság megy tönkre, hány fiatal élet fullad kudarcba nem kívánt gyermek miatt? Izrael a szakadék szélén állt. Ehhez kapcsolódott az az ókori szokás, hogy az istenek tiszteletére rendezett összejövetel az áldozati lakoma után szexuális orgiákba torkollott. Az izraelitákat ebbe is beleszábitották.

Pinchász volt az, aki megállította a romlást. mégpedig elég drasztikus módon: *“És íme, egy férfiú Izrael fiai közül jött és odavezetett testvéreikhez egy midjánita nőt Mózes szeme láttára és Izrael fiai egész közösségének szeme láttára, mialatt azok sirtak a Találkozás Sátrának bejáratánál. És midőn látta Pinchász, Áron pap fiának, Eleázárnak a fia, fölkel a község köréből és dárdát vett a kezébe. És bement az izraelita férfi után a kamrába és átsúrta mindkettőjüket, az izraelita férfiút és a nőt a hasán; erre elállt a csapás Izrael fiairól.”* A ma emberének igen furcsa, és talán felháborító, hogy kivégeznek egy embert erkölcsi bűnért, hiszen a mai jogrend nem bünteti az erkölcsi normák megszegését. Azonban ez még száz éve sem így volt! Az ókorban pedig természetes volt, hogy egy közösségben kialakult erkölcsi normák áthágása egy sorba tartozik például az emberi élet ellen elkövetett bűncselekménnyel. A Tóra később azt is elmondja, ki volt az a két ember: *“A megölt izraelita*

férfiúnak neve, aki megöletett a midjanita nővel, volt Zimri, Szálu fia, Simeóni egyik házának fejedelme. És a megölt midjanita nőnek neve: Kozbi, Cúr leánya, aki egyik atyai ház nemzetségének feje volt Midjánban.” A Tóra nem hiába nevezi meg őket, hiszen ahogy egy nép előkelői cselekszenek, úgy fog maga a nép is tenni. Ezért az előljáróknak nagyobb a felelősségük.

Ezután Mózes népszámlálást tart Izraelben, majd a Tóra leírja, hogy Mózes hogyan tette utódjává Józsuát: *“És mondta az Örökkévaló Mózesnek: Vedd magadhoz Józsuát, Nún fiát, a férfiút, akiben megvan a szellem, és tedd rá kezedet; állítsd őt Eleázár pap elé és az egész község elé és adj neki parancsokat szemük előtt. És tedd őt fenséged részesévé, hogy hallgasson reá Izrael fiainak egész községe.”*

Ebben a szidrában engedi meg az Örökkévaló Mózesnek, hogy megpillantsa Kánaán földjét, de be már nem mehet.

Július 25. - Áv 2.

Szombat bej.-kim.: 19:10 - 20:24

Szidra: Mátot-Mászéj מטות-מסעי

A Bámidbár, Mózes negyedik könyvének két utolsó szidrája ezek. *Mátot* szidra részletesen leírja a midjaniták elleni hadjáratot. Majd Izrael a vándorlás végéhez ér, ott áll Kánán földjének határánál.

Mászéj szakasza részletesen leírja az Egyiptomtól megtett utat emlékeztetőül. Majd az Örökkévaló részletesen megszabja a leendő Izrael országnak a határait, és a tizenkét törzs területeit.

Augusztus 1. - Áv 9.

szombat bej.-kim.: 19:02 - 20:13

Szidra: Dvarim דברים

Mózes ötödik, utolsó könyve nem történeteket tartalmaz, hanem inkább prédikációkat. A vándorlás végén Mózes különféle tanításokkal látja el Izrael fiait útravalóul. Ezek a szavak meghatározták Izrael egész történelmét, és még ma is nagy súllyal bírnak a zsidóságon kívül is.

Az első szidrában Mózes részletesen elmondja a vándorlás történetét az ő szemszögéből.